

Zespół sercowo – nerkowy. Czy może dotyczyć także dzieci ?

Danuta Zwolińska

Katedra i Klinika Nefrologii Pediatricznej

XII Ogólnopolska Konferencja PTNFD-Lublin, 23-25 maja 2012

Związek między zaburzeniem serca i nerek

- Moxon P.- 1869, Lancet – opis autopsji pacjenta ze stwardnieniem tętnic obwodowych, przerostem ekscentrycznym serca i niewydolnością nerek

HASŁO ŚWIATOWEGO DNIA NERKI - 2011

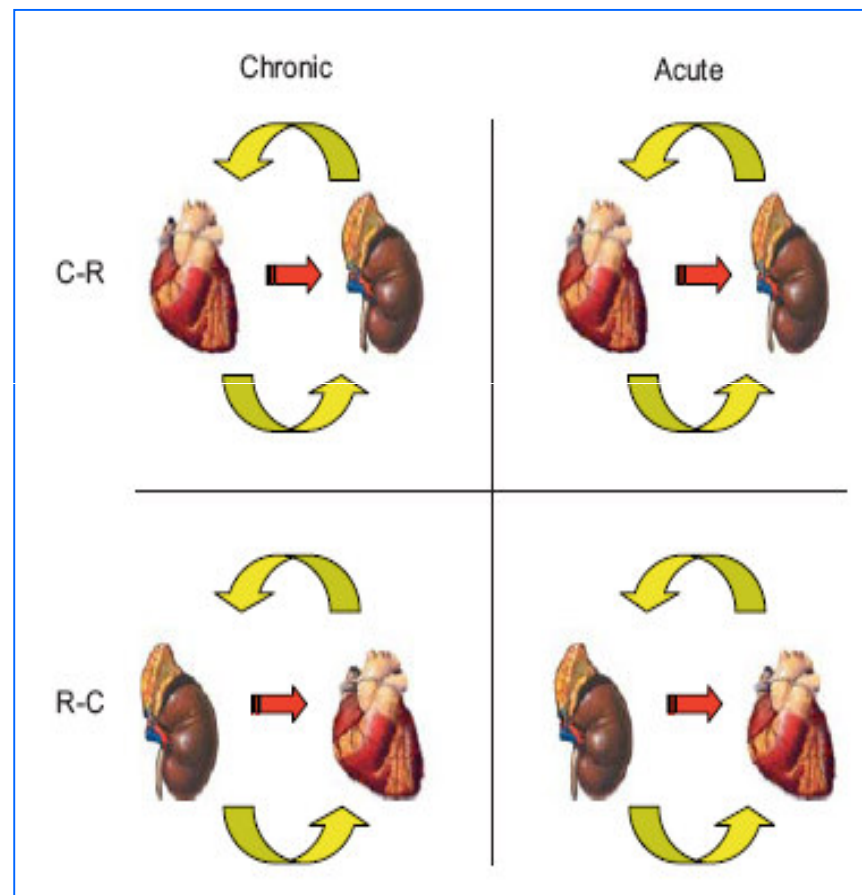

- zespół sercowo-nerkowy (CRS-cardiorenal syndrome) - dwukierunkowa interakcja sercowo-nerkowa o złożonym patofizjologicznym podłożu. Ostra lub przewlekła choroba serca lub nerek prowadzi do ostrego lub przewlekłego uszkodzenia (dysfunkcji) drugiego narządu.

Założenia nowej klasyfikacji CRS (ADQI – Wenecja 2008)

Ma odzwierciedlać:

- Kolejność uszkodzenia narządów
- Dynamika procesu
- 5 typów CRS

Cardiorenal Syndrome

Claudio Ronco, MD,* Mikko Haapio, MD,† Andrew A. House,
Rinaldo Bellomo, MD¶

Journal of the American College of Cardiology
© 2008 by the American College of Cardiology Foundation
Published by Elsevier Inc.

§

Nowa klasyfikacja

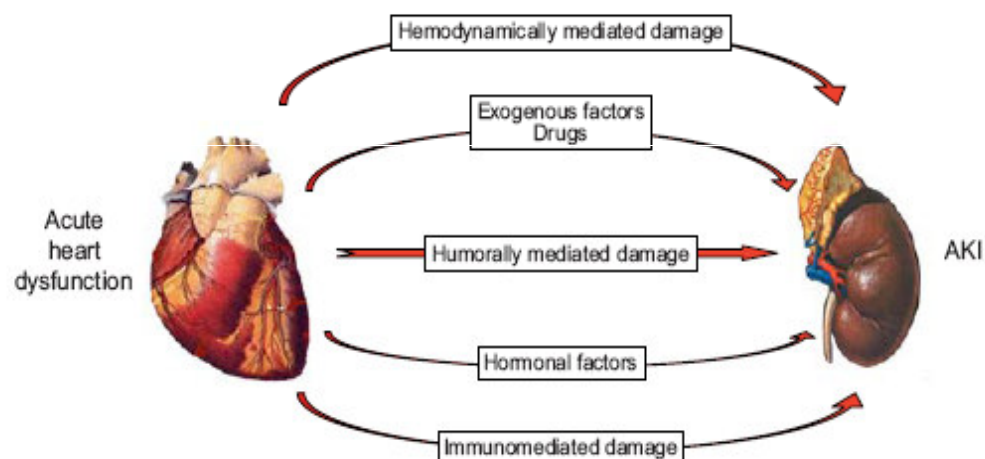
CRS Typ I	(Ostry zespół sercowo-nerkowy)
<i>Ostra niewydolność serca (AHF)</i>	 <i>Ostre uszkodzenie nerek (AKI)</i>
CRS Typ II	(Przewlekły zespół sercowo-nerkowy)
<i>Przewlekła niewydolność serca (CHF)</i>	 <i>Przewlekła choroba nerek (CKD)</i>
CRS Typ III	(Ostry zespół nerkowo-sercowy)
<i>AKI</i>	 <i>AHF</i>
CRS Typ IV	(Przewlekły zespół nerkowo-sercowy)
<i>CKD</i>	 <i>CHF</i>
CRS Typ V	(Wtórny zespół sercowo-nerkowy)
<i>Choroba układowa (cukrzyca, sepsa)</i>	 <i>dysfunkcja serca i nerek</i>

CRS - typ I – ostry zespół sercowo-nerkowy

Główne przyczyny

- Wstrząs kardiogeny
- Ostre niedotlenienie mięśnia serca, zawał
- Dekompensacja przewlekłej niewydolności serca
- Upośledzenie czynności układu krążenia po zabiegach kardiochirurgicznych
- Ostra niewydolność serca – 1 mln dorosłych/rok w USA (w tym pogorszenie przewlekłej niewydolności serca(30-40% z AKI,co jest co jest niezależnym czynnikiem ryzyka zgonu i wydłużenia hospitalizacji)

Główne patofizjologiczne interakcje pomiędzy sercem

Ronco C. et al. Blood Purif., 2009, 27, 114
Małyszko J., Forum Nefrologiczne, 2011, 4, 81

Czynniki patofizjologiczne wiodące do AKI

Hemodynamiczne	Spadek pojemności minutowej serca, wzrost centralnego ciśnienia żylnego, wzrost ciśnienia śródbrzusznego	<p style="text-align: center;">NERKI</p> <p>Zmniejszenie perfuzji nerek i przepływu nerkowego, uogólnione procesy zapalne, dysfunkcja śródbłonna, deficyt tlenowy w rdzeniu nerki, uszkodzenie nabłonka cewek, martwica cewek (ATN)</p> <p>< GFR,</p>
Cz. egzogenne (leki)	Środki kontrastowe, diuretyki	
Humoralne i hormonalne	Aktywacja układu RAA, aktywacja nerwowego układu sympatycznego Wzrost sekrecji wazopresyny, endoteliny, ANP, BNP	
immunologiczne	Cytokiny, apoptoza, wolne rodniki tlenowe	

Worsening renal function in children hospitalized with decompensated heart failure; evidence for a pediatric CRS?

Price JF et al., *Pediatr. Crit. Care Med.* 2008,9,279

- 73 hospitalizacje dzieci (35M/28K, śr. wieku - 10 lat) z ostrą dysfunkcją serca (ADHF)

Przyczyny

- Kardiomiopatia rozstrzeniowa 52%
  - Siniczne wady serca (14%)
  - Zapalenie mięśnia sercowego (12%)
  - Ostre odrzucanie przeszczepu (12%)
  - Kardiomiopatia niedokrwienna (10%)
-
- śr. stęż. kreatyniny przy przyjęciu: 0,6 mg/dl, GFR:103ml/min/1,73m²
  - Kryteria pogorszenia funkcji nerek - wzrost kreatyniny > 0,3 mg/dl w trakcie hospitalizacji

Worsening renal function in children hospitalized with decompensated heart failure; evidence for a pediatric CRS?

Price JF et al., *Pediatr. Crit. Care Med.* 2008,9,279

Wyniki

- 35/73 (43%) - pogorszenie funkcji nerek
- **Analiza jednoczynnikowa:** związek pogorszenia funkcji nerek w wyjściowych wartościach stęż. kreatyniny ($p < 0.009$), mocznika ($p < 0.028$), infuzją dopaminy ($p < 0.028$)
- **Pogorszenie funkcji nerek** – niezależnym czynnikiem zgonu i konieczności mechanicznego wsparcia krążenia (łączny punkt końcowy) oraz czasem trwania hospitalizacji

Wniosek

U dzieci z ostrą dysfunkcją serca dochodzi do sercowo-nerkowych interakcji, a pogorszenie funkcji nerek jest czynnikiem zwiększonego ryzyka zgonu, mechanicznego wspomaganie krążenia oraz dłuższej hospitalizacji

Cardorenal syndrome: an emerging problem in pediatric critical care

Pediatr Nephrol (2013) 28:855–862

John Lynn Jefferies • Stuart L. Goldstein

Reference	Biomarker	Year	Subjects	Patient population
Price [16]	N/A	2006	73	ADHF
Zappitelli [60]	N/A	2009	390	CPB
Blinder [19]	N/A	2012	225	CPB
Mishra [18]	NGAL	2005	71	CPB
Dent [61]	NGAL	2007	120	CPB
Bennett [62]	NGAL	2008	196	CPB
Xin [63]	NGAL	2008	36	CPB
Ricci [59]	NGAL	2011	80	CPB
Parikh [64]	NGAL	2011	311	CPB
Krawczeski [20]	NGAL	2011	220	CPB
Parikh [65]	IL-18	2006	71	CPB
Xin [63]	IL-18	2008	36	CPB
Parikh [64]	IL-18	2011	311	CPB
Krawczeski [20]	IL-18	2011	220	CPB
Krawczeski [66]	Cystatin C	2010	374	CPB
Ricci [59]	Cystatin C	2011	80	CPB
Zappitelli [67]	Cystatin C	2011	288	CPB
Han [68]	KIM-1	2008	20	CPB
Krawczeski [20]	KIM-1	2011	220	CPB
Portilla [69]	L-FABP	2008	40	CPB
Krawczeski [20]	L-FABP	2011	220	CPB

Zabiegi

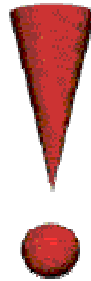
kardiochirurgiczne
najczęstsza przyczyną
CRS typ I u dzieci
(od 20-80%),

W polskim badaniu – 68%

(czynnikiem ryzyka nie
tylko procedura
kardiochirurgiczna ale też
i zespół „małego rzutu
serca” w przebiegu
pooperacyjnym.

*Markiewicz M. et al., Medycyna
Ogólna i Nauki o Zdrowiu, 2013,
19,31*

Częstość występowania CRS u dzieci jest niedoszacowana w związku z brakiem powszechnego stosowania biomarkerów wczesnego wykrywania AKI

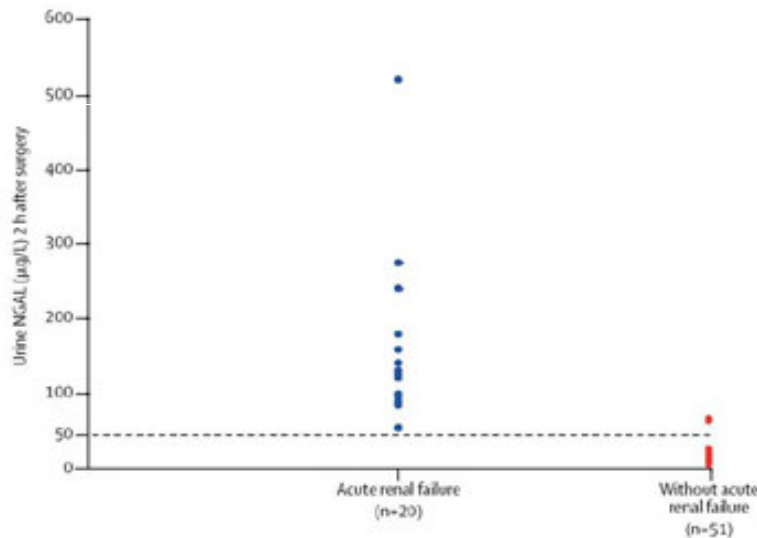

Neutrophil gelatinase-associated lipocalin (NGAL) as a biomarker for acute renal injury after cardiac surgery

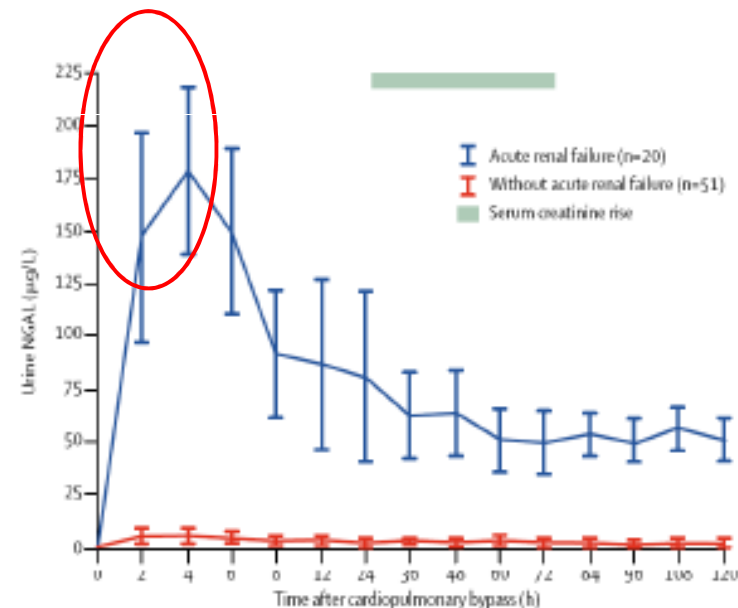
Jaya Mishra*, Catherine Dent*, Ridwan Tarabishi*, Mark M Mitsnefes, Qing Ma, Caitlin Kelly, Stacey M Ruff, Komyar Zahedi, Mingyuan Shao, Judy Bean, Kiyoshi Mori, Jonathan Barasch, Prasad Devarajan

Lancet, 2005, 365,1231

- Badanie prospektywne - 71 dzieci po CPB
  - AKI – 20 dzieci (28%)
  - NGAL w moczu i sur.
  - P. końcowy – AKI (50% wzrostu kreatyniny)
- AKI po CPB- jest związana z dłuższym okresem hospitalizacji i większą śmiertelnością**

NGAL w moczu – 2 godz. po CPB

NGAL w moczu w różnych punktach czasowych po CPB

Leczenie CRS typ -1

- AKI po zabiegach kardiologicznych (wrodzone wady serca)– do końca lat. 90. duża śmiertelność (30-70%)
- - u niemowląt wczesne rozpoczęcie DO (oliguria < 0.5-1 ml/kg/godz. przez 4 godz.

Jonathan M. Sorof · Daniel Stromberg
Eileen D. Brewer · Timothy F. Feltes
Charles D. Fraser, Jr.

Pediatr Nephrol (1999) 13:641–645

Early initiation of peritoneal dialysis after surgical repair of congenital heart disease

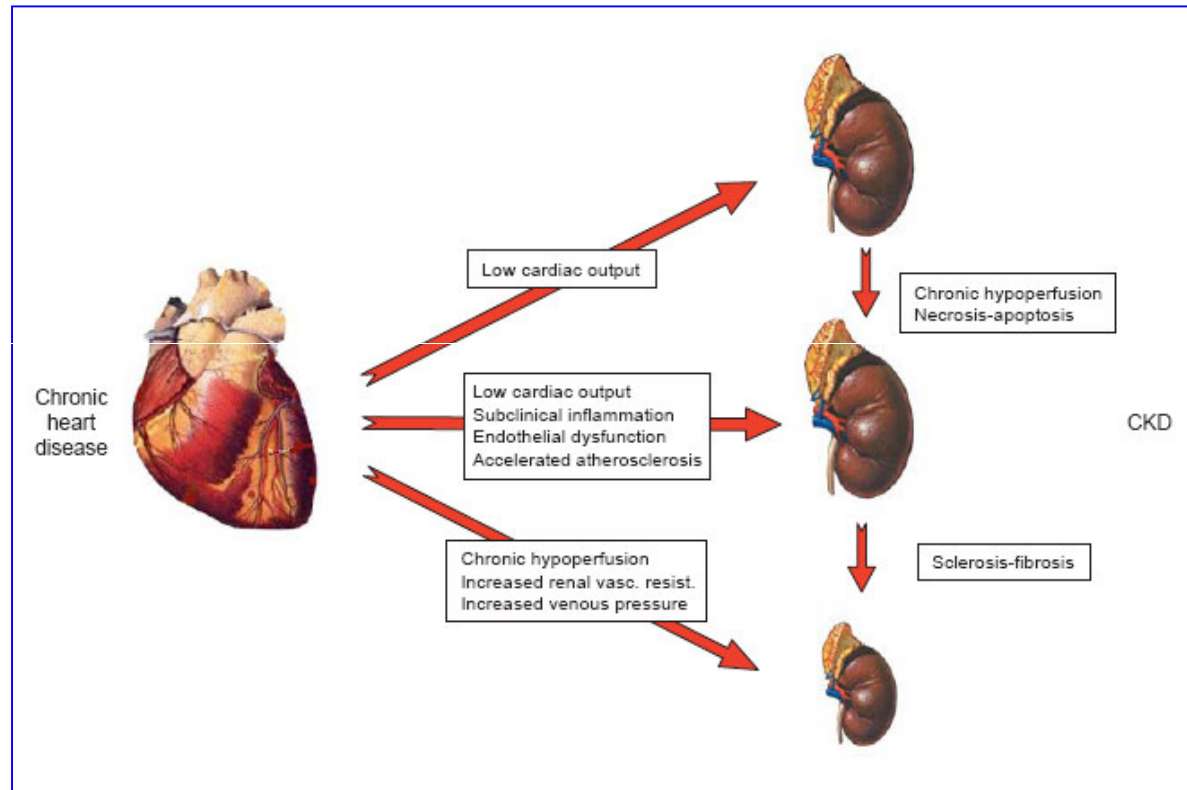
- 20 noworodków i niemowląt (3-186 dni), waga śr. 3,8 kg, oliguria – 100%
- śr. czas od zabiegu do DO - 22 dni, czas dializy – śr. 50 dni (13-92)
- Wyniki: śr. UF- 93 ml/kg/d, wzrost diurezy z 2,2 do 3,9ml/kg/godz., zmniejszenie leków inotropowych, śmiertelność 20%

Wczesne rozpoczęcie DO po zabiegach naprawczych wrodzonych wad serca jest bezpieczne i pozwala na efektywne odwodnienie

- Obecnie powrócono do tej metody w Children Hospital, Cincinnati i prowadzone jest badanie prospektywne, randomizowane: furosemid vs DO (Jefferis JL, Golgstein SL, Pediatr. Nephrol., 2013, 28, 855)

CRS typ II- przewlekły zespół sercowo-nerkowy

- U dorosłych z przewlekłą niewydolnością serca - 25% - PCHN
- U dzieci - rzadko
- Pogorszenie funkcji nerek- predyktorem złego rokowania (wydłużenia hospitalizacji, pogorszenia niewydolności serca i śmiertelności)

Cardorenal syndrome: an emerging problem in pediatric critical care

John Lynn Jefferies · Stuart L. Goldstein

Pediatr Nephrol (2013) 28:855–862

CRS typ II

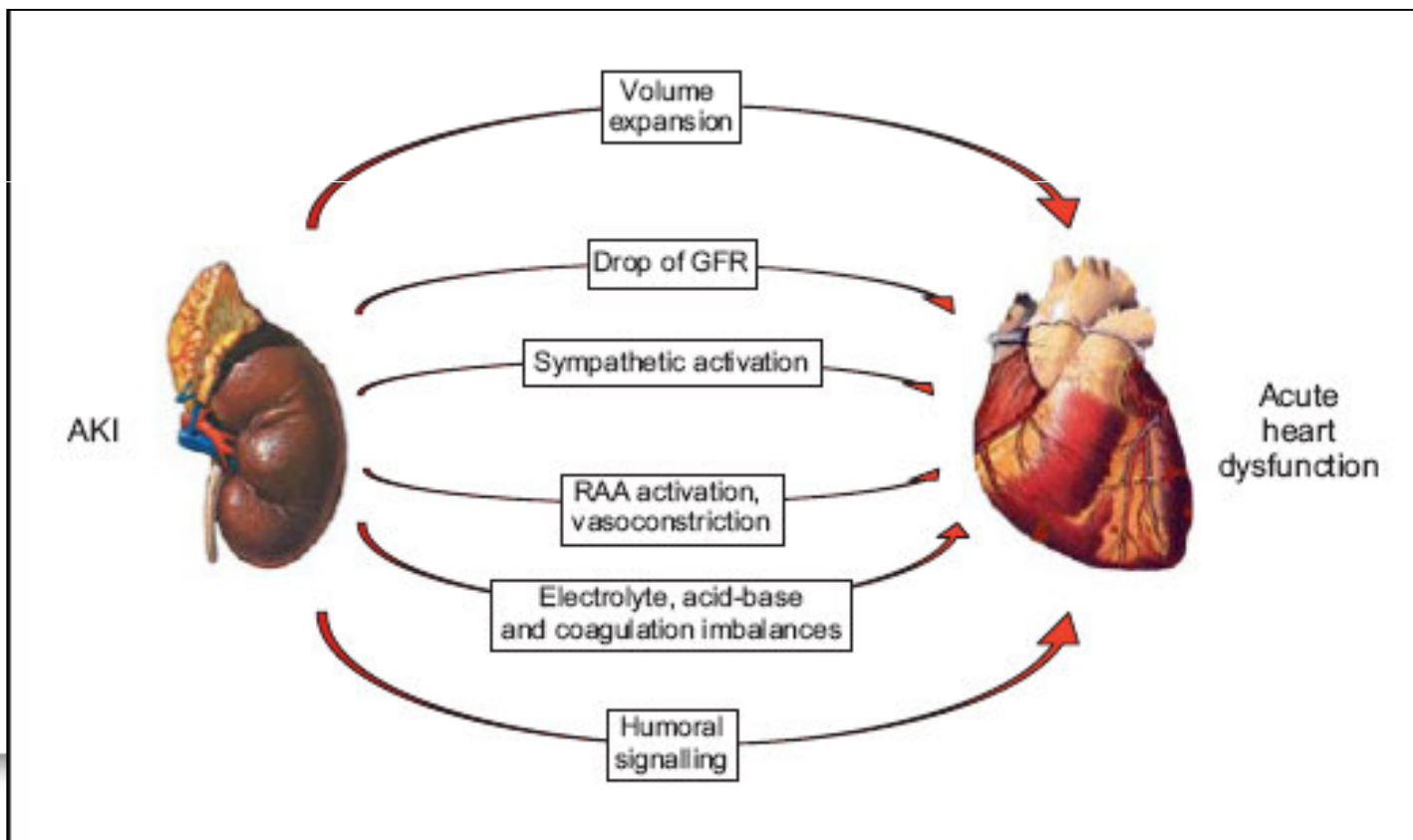
- Rzadki u dzieci

Przyczyny:

- Lewo-prawe wady przeciekowe serca
- Niewydolność zastawek
- Koarktacja aorty
- Stenoza tętnicy płucnej (ciężka)
- CSR typ I CRS typ II

CRS typ III-ostry zespół nerkowo-sercowy

- 0,8/100 000 populacji ogólnej
- 30-50% w oddziałach OITD
- 5% wszystkich hospitalizowanych dzieci
- 8-24% u noworodków

Acute Childhood Cardiorenal Syndrome and Impact of Cardiovascular Morbidity on Survival

International Journal of Nephrology
Volume 2011, Article ID 412495, 6 pages

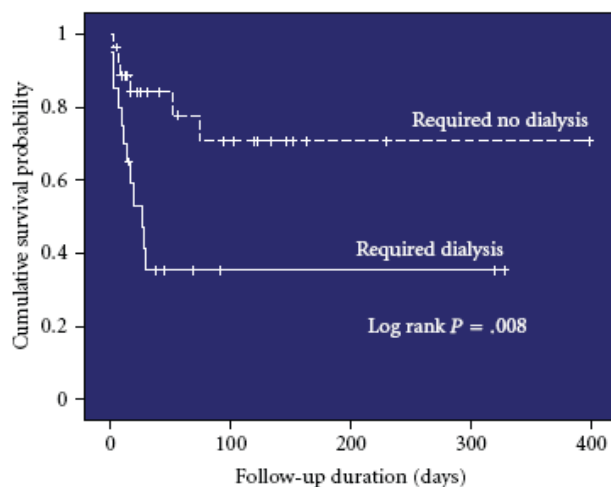
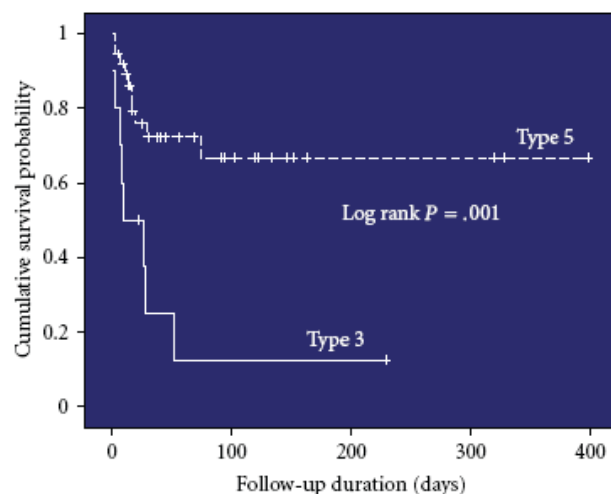
Wasiu A. Olowu

- 107 dzieci (3-14,5 lat) z AKI lub OKZN (2/7 bez AKI)
- 47/101- CRS(46,53%) **U wszystkich z CRS – klasa IV HF (wg Ross'a)**
  - TYP III CRS -10 dzieci:**
    - OKZN – 7
    - Kaptopril -1
    - Furosemid -1
    - Hipowolemiczny wstrząs w przebiegu biegunki - 1
  - TYP V CRS -37 dzieci**
    - Hemoglobinuria w przebiegu malarii – 20
    - SLE – 3
    - Sepsa - 11
    - Zespół lizy guza -2
    - ALL -1

Acute Childhood Cardiorenal Syndrome and Impact of Cardiovascular Morbidity on Survival

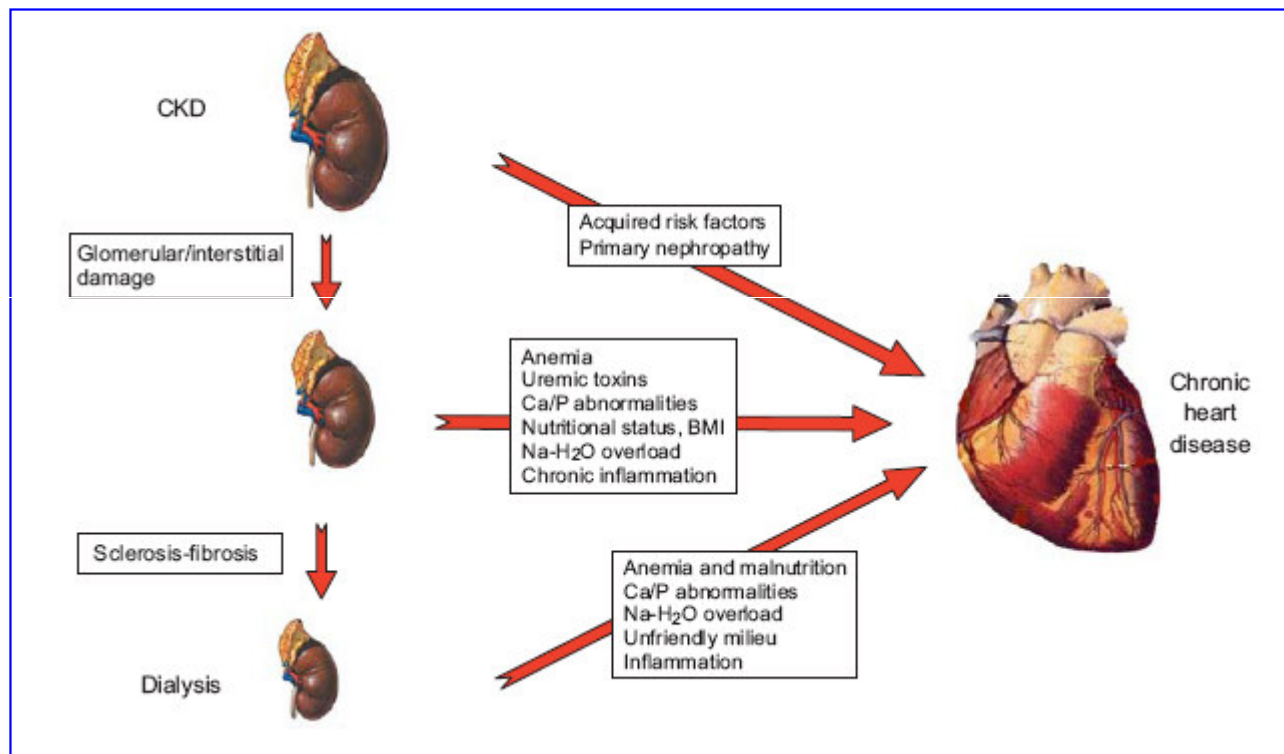
Wasiu A. Olowu

International Journal of Nephrology
Volume 2011, Article ID 412495, 6 pages

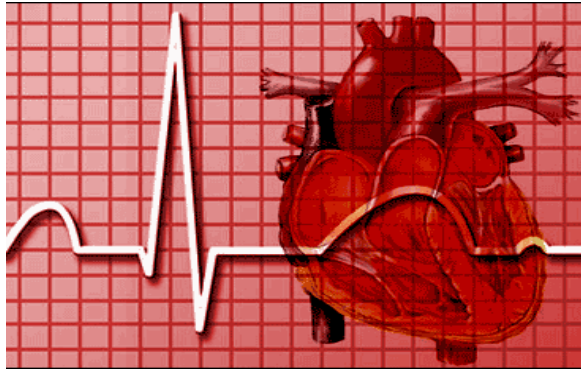
- Duża śmiertelność - 34,2%,
(większa w CRS typ III vs V)
Czynniki złego rokowania
- OKZN – CRS
- Dializoterapia
- **WNIOSEK**; konieczne działania prewencyjne w odniesieniu do przyczyn CRS

CRS typ IV – przewlekły zespół nerkowo-sercowy

Cardorenal syndrome: an emerging problem in pediatric critical care

Czynniki ryzyka powikłań sercowo-naczyniowych w PCHN

TRADYCYJNE

- palenie tytoniu
- nadciśnienie tętnicze
- otyłość
- dyslipidemia
- obciążenie rodzinne
- Cukrzyca
- Wiek, płeć męska

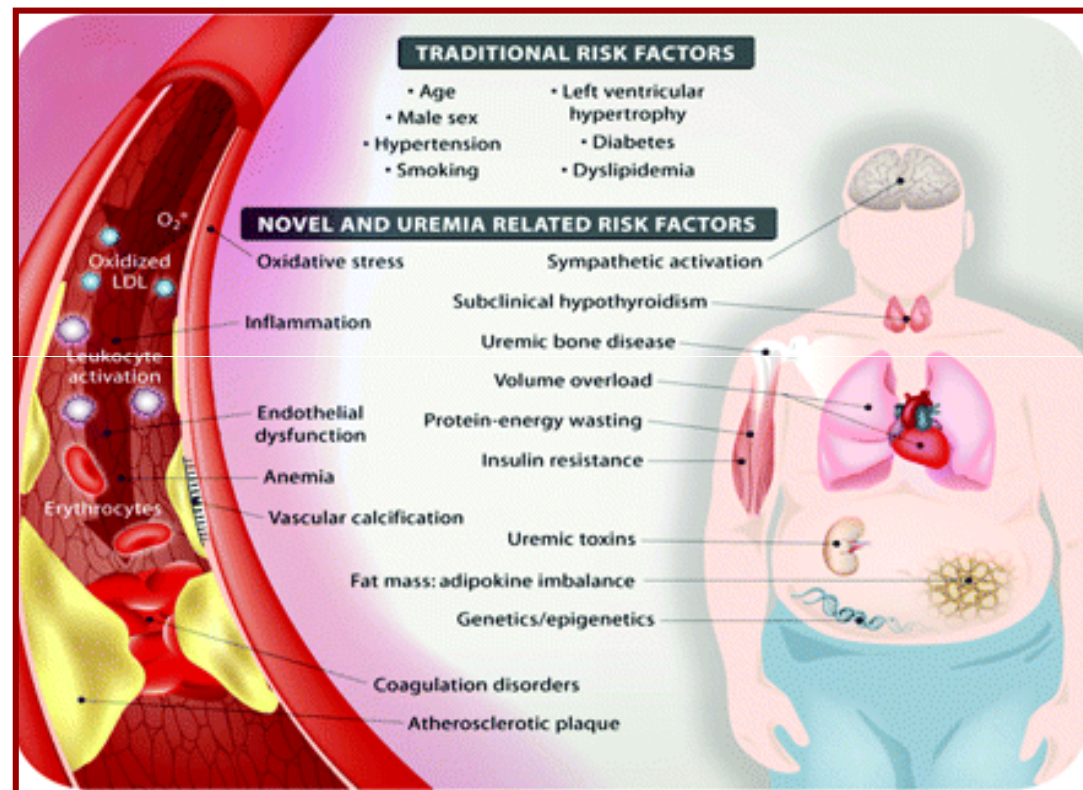
NIETRADYCYJNE

- Zaburzenia mineralne i kostne
- niedokrwistość
- stan zapalny
- stres oksydacyjny
- niedożywienie

Emerging Biomarkers for Evaluating Cardiovascular Risk in the Chronic Kidney Disease Patient: How Do New Pieces Fit into the Uremic Puzzle?

Peter Stenvinkel,* Juan Jesús Carrero,* Jonas Axelsson,* Bengt Lindholm,* Olof Heimbürger,* and Ziad Massy†

Clin J Am Soc Nephrol 3: 505-521

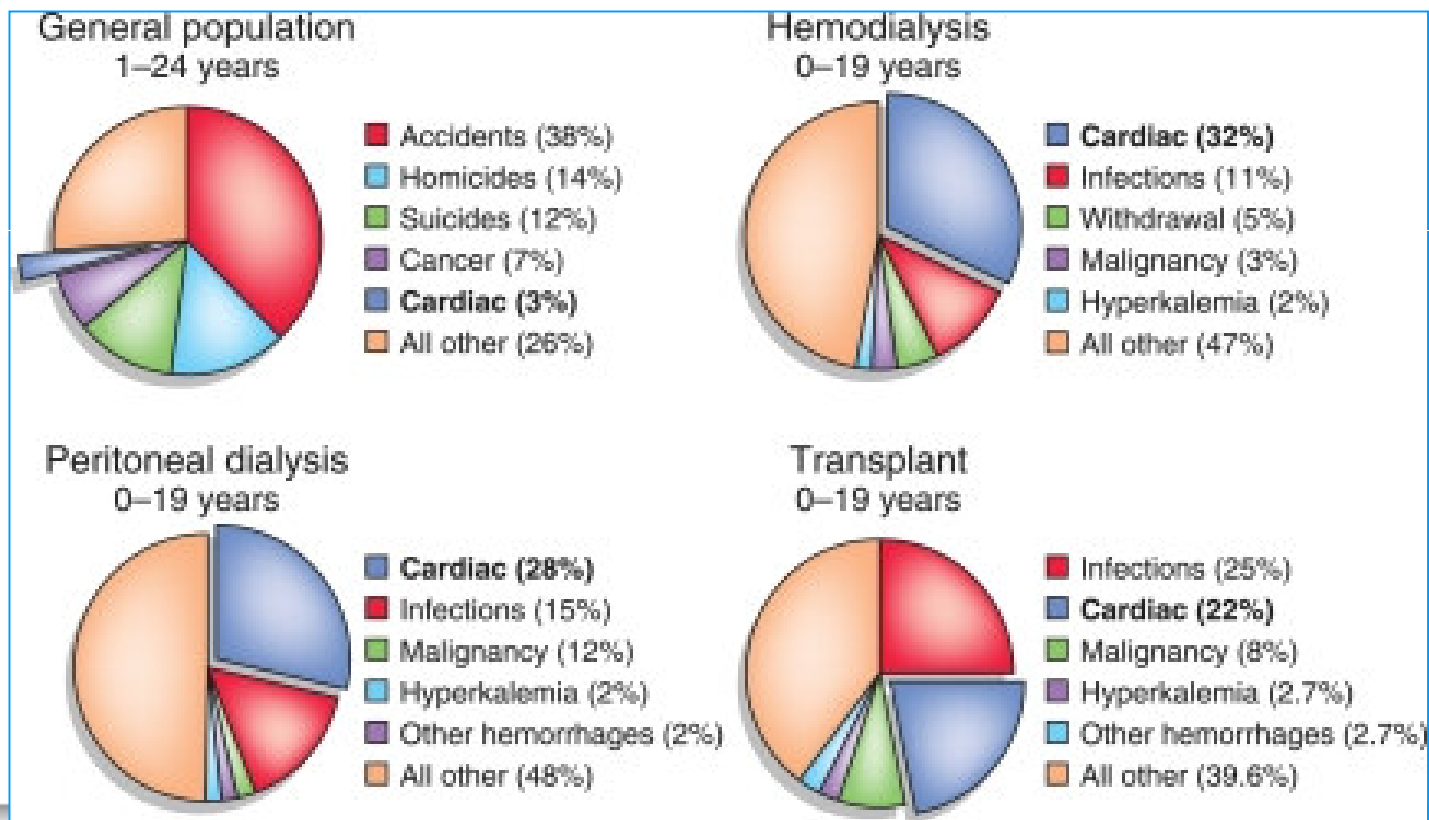

Tradycyjne i nietradycyjne czynniki ryzyka CHS-N u chorych na PCHN

„Cardiovascular Disease in Children with Chronic Kidney Disease”

Mitsnefes MM et al., JASN,2012,23,578

- Przyczyny zgonów u dzieci w wieku 0–19 lat z PCHN

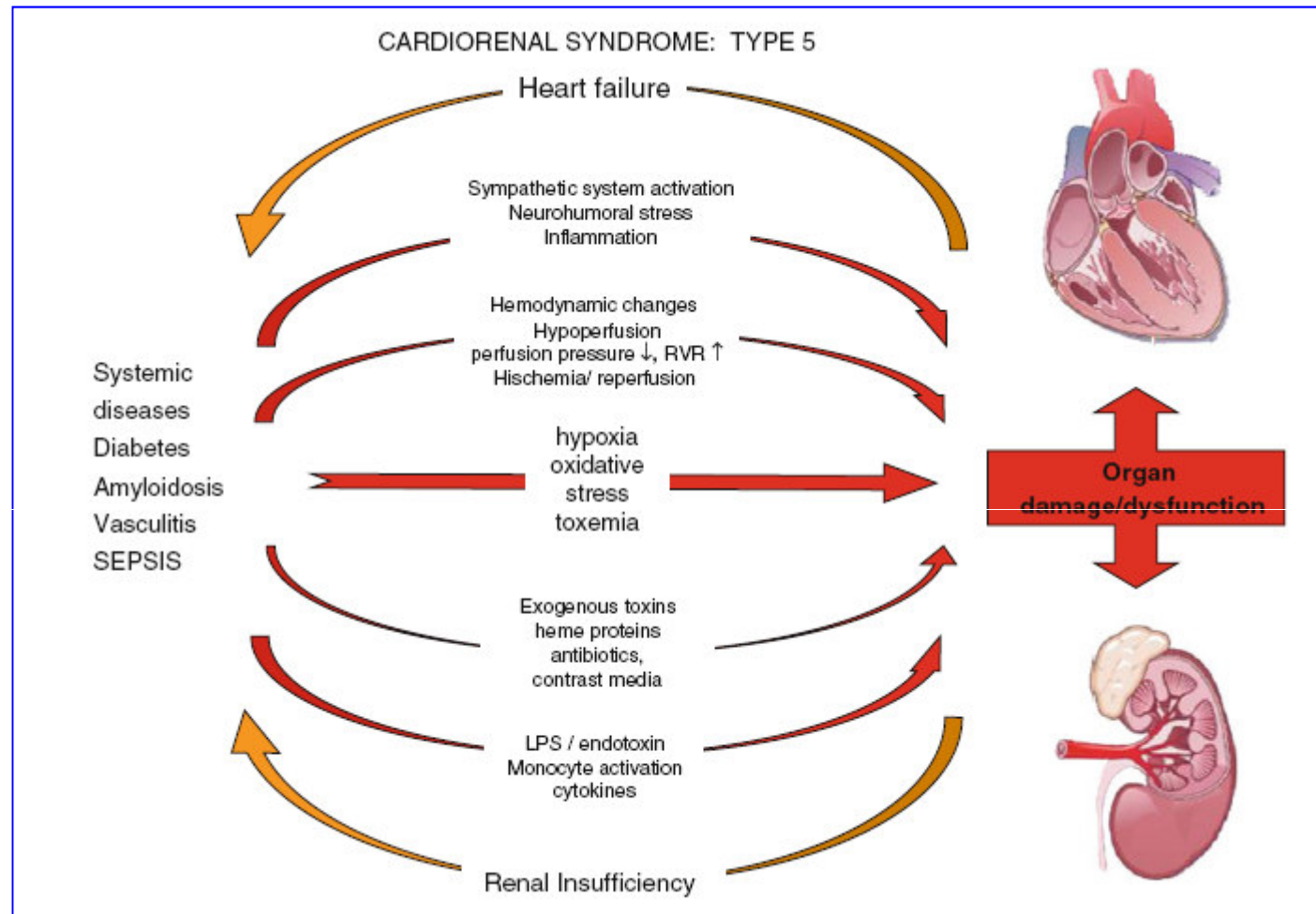
„Cardiovascular Disease in Children with Chronic Kidney Disease”

Mitsnefes MM et al., JASN,2012,23,578

- Powikłania sercowo-naczyniowe u dzieci w wieku 0–19 lat z PCHN

	Stage 2–4 CKD (%)	Dialysis (%)	Transplant (%)
LVH	17–50	30–92	8–82
Abnormal cIMT	29–61	66–89	58–75
CAC	—	12–20	—

CRS typ V – wtórny zespół sercowo-nerkowy

Cardio-renal syndromes: a systematic approach for consensus definition and classification

Heart Fail Rev (2012) 17:151–160

Claudio Ronco • Federico Ronco

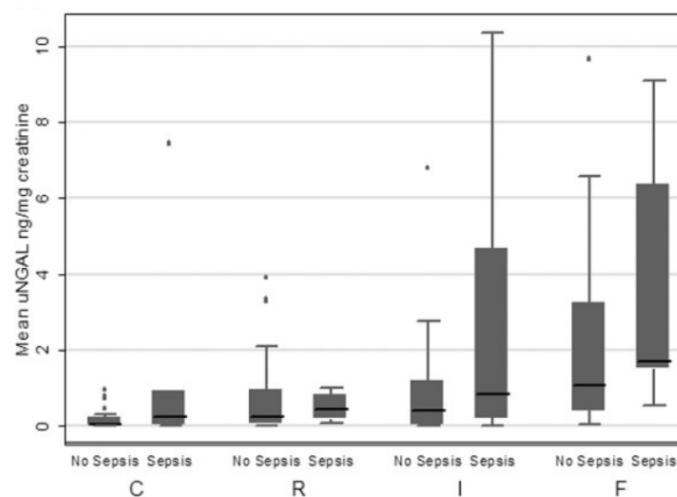
Epidemiologia i etiologia CRS –typ V

- Toczeń -36,4% w populacji nigeryjskich dzieci (Olowu.WA.2007)
- Sepsa
-

Urine neutrophil gelatinase-associated lipocalin is an early marker of acute kidney injury in critically ill children: a prospective cohort study

Michael Zappitelli^{1*}, Kimberly K Washburn^{1*}, Ayse A Arikani¹, Laura Loftis¹, Qing Ma², Prasad Devarajan², Chirag R Parikh³ and Stuart L Goldstein¹

Critical Care, 2007,11,84

uNGAL : sepsa vs bez sepsy

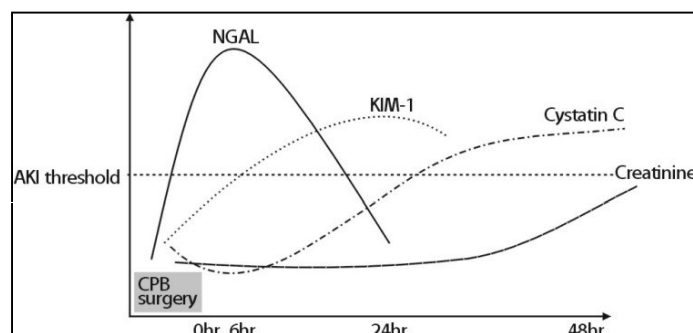
Rola biomarkerów w diagnostyce CRS

„Novel biomarkers for Cardio-renal Syndrome”

Lee SA, Jeong KH, Electrolyte Blood Press.,2012,10,12

Markery wczesnego rozpoznania AKI (CRS typ 1 i 3)

- NGAL
- KIM-1
- IL-18
- Cystatyna C
- Panel biomarkerów

Markery „sercowe” – wartość diagnostyczna i prognostyczna w niewydolności serca

- Peptyd natriuretyczny typu B (BNP, B-type)
- N-końcowy fragment prohormonu BNP(NT-proBNT)

Podsumowanie

- U dzieci CRS występuje rzadziej niż u dorosłych, a szczególnie rzadko typ II
- Jest on czynnikiem ryzyka gorszego rokowania
- Wszystkie dzieci z ostrym lub przewlekłym uszkodzeniem nerek lub serca powinny być monitorowane pod kątem uszkodzenia drugiego narządu i konsultowane przez specjalistów z obu dziedzin.
- Należy dążyć do jak najwcześniejszego rozpoznania z wykorzystaniem nowych biomarkerów i jak najszybszego wdrożenia leczenia, by zapobiec nieodwracalnym zmianom

